

РУСКА СТАНЧЕВА

**ПРОЯВИ НА АБРЕВИАЦИЯТА В ДНЕШНИЯ
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК**

RUSKA STANCHEVA

ABBREVIATION IN PRESENT-DAY BULGARIAN

(Abstract)

The article examines the activity of the formative process of abbreviation in Bulgarian in the past two decades. Attention is drawn to the variability in the emergence of new abbreviations of different types. Different issues related to the codification of the norms are discussed. The paper provides the first account of the kinds of abbreviation found in informal communication – the so-called texting phenomenon, which is new for Bulgarian.

Keywords: abbreviation, codification, informal communication, texting

Абревиацията – като един от типовете словообразователни процеси в съвременните езици – бележи по общо мнение на специалистите изключително висока активност и продуктивност от втората половина на миналия век до днес. В същото време в литературата по темата по правило се отбелязва, че графическите съкращения съпътстват развоя на писмените езици още от най-ранните им етапи при писане на думи с голяма честота. В този смисъл възможността за възникването на съкращения от различни типове, за които ще стане дума по-долу, би трябвало да се разглежда като произтичаща от дискретността на самия графичен код, докато необходимостта от съкращаване на езиковите единици в писмените текстове пък е следствие от „трудоемкостта“ и неикономичността на записването, белязана по различен начин във времето, и от технологията, чрез която става самото писане.

В последните сто години значително количество съкращения се прехвърлят от писмените текстове в устната реч като автономни езикови единици и така стават факти на езика. В този смисъл те могат да се разглеждат като добра илюстрация на това как една вторична знакова система (графична за зрителна комуникация) влияе върху първичната (звукова за слухова комуникация), чиято функция е. Всъщност при абревиацията (с изключение на графическите съкращения) възникват езикови единици по

„неестествен“ начин – в средата на писмения текст, откъдето след това преминават в устната реч.

Може би и това е една от причините в началните етапи на проявите си абрeвиацията да се окачествява като несвойствено, чуждо и деструктивно за езика явление както в средите на езиковедите, така и сред неспециалистите (вж. подробна библиография по въпроса у Мурдаров 1983: 108) – реакция, по начало типична спрямо иновациите в езика. Впоследствие обаче специалистите започват да разглеждат този словообразователен начин като резултатно компенсаторно езиково средство, осигуряващо бързина при възприемане и предаване на информация чрез естествения език (вж. Крумова, Чоролеева 1982; Мурдаров 1983), докато неспециалистите остават по-консервативно настроени като нагласа, макар очевидно в практиката си охотно да се възползват от възможностите на абрeвиацията като словообразователен начин, свидетелство за което е и непрекъснато растящото количество на съкращенията в рамките както на формалната, така и на неформалната писмена и устна комуникация.

Несъмнено абрeвиацията е проява на стремежа към компресия на езиковите средства при пълно съхраняване на смисъла на текста. От гледна точка на функционирането на съкращенията в езика нарастването им отразява необходимостта да се предаде максимум информация с минимум средства. Тази проява на закона за езикова икономия е подсилена от обстоятелството, че днешният човек от „ерата на дигиталната революция“ е буквално потопен в среда, изобилстваща от изображения на цифрови носители, достигащи до адресатите си с главолмна бързина. Информацията, предадена със средствата на естествения език в писмената му форма, неизбежно се конкурира с информацията, кодирана чрез други графични носители, и това също е предпоставка за непрекъснатото нарастване на абрeвиатурите – особено в рамките на отделните терминологични подсистеми.

По-нататък в тази статия ще бъде описано състоянието на словообразователния процес *абрeвиация* в днешния български език от последните две десетилетия въз основа на данни от Българския национален корпус (БНК) и на данни, събрани от авторката. Поставят се и въпроси, свързани с кодификацията на съкращенията – засягащи както графичния им облик, така и някои от граматичните им особености. Направени са и някои побегли наблюдения върху използването на абрeвиатури в неформалната писмена комуникация при т.нар. явление *текстинг* (*texting*), свързано с появата и развитието на редица мобилни приложения за онлайн общуване в интернет през последните няколко години.

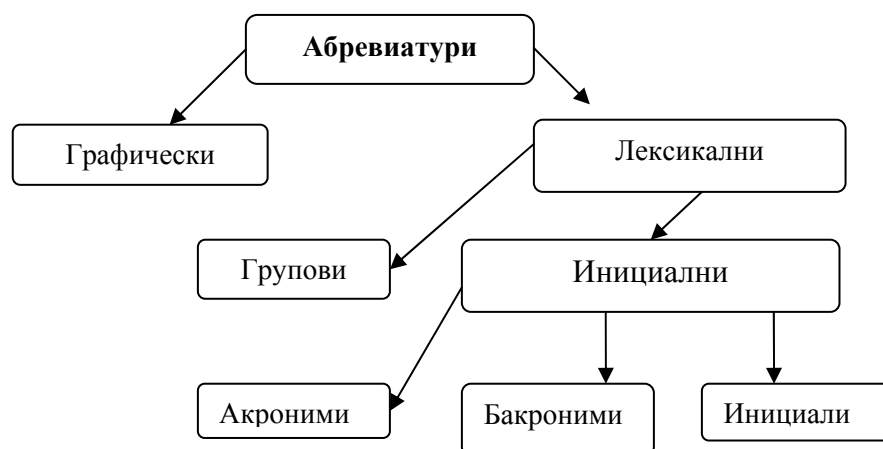
Преди да пристъпим към описанието на съкращенията в езика ни от последните две десетилетия обаче, се налага да направим някои терминологични уточнения. Като означение на словообразователния процес *съкращаване* ще използваме установения в езикознанието термин *абрeвиация* (вж. Dictionary.com 2015), като с термина *абрeвиатури* ще означаваме

всички негови резултати, независимо че в българистични изследвания се приема, че абривиатури са само онези съкращения, които са образувани от началните букви на често възпроизвеждано в даден текст аналитично название (вж. Симеонова 2010). В рамките на цялото многообразие от съкращения се придържахме към отдавна установеното в нашето езикознание обособяване на два основни типа съкратени единици: *графически* (които задължително се разгръщат в устната реч) и *лексикални* (които функционират като самостоятелни езикови единици). По традиция у нас е възприето разпределянето на лексикалните съкращения в две групи: *инициални* и *групови*. В тази работа обаче възприемаме и обособяването на два подтипа инициални съкращения, установено в англоезичната литература по отношение на единиците, възникнали от началните букви на дадено название: *акроними* (*akronyms*)¹ и *инициали* (*initials*). Акронимите се произнасят както останалите думи в езика: напр. *БОРИКА*, *НАСА*, *СОП*, *СОТ*, *ЮНЕСКО*, *БАФТА* и др., което пък е предпоставка за потенциалната им лексикализация: напр. *лазер*, *радар*² и др. Инициалите имат еднакъв произход и структурна организация като акронимите, но за разлика от тях се произнасят с имената на буквите в състава си (вж. Hiskey 2012): *БДС*, *БНБ*, *НБУ* и др., макар в български всъщност да е налице разминаване между имената на съгласните в азбуката и начина, по който те се озвучават в този тип абривиатури.

В рамките на термините, свързани с процесите на абривиацията в съвременните езици, се обособява сравнително отскоро и терминът *бакроними* (*backronyms*) – т.е. обратни, или още фалшиви акроними. При тях дадена често използвана лексема (която по произход може и да е акроним) започва да се третира като акроним и към нея се закрепват едно или повече словосъчетания (вж. Hiskey 2010). Макар да присъстват и в официалната сфера на общуване, бакронимите са свойствени повече на езиковата игра и при тях се цели най-вече постигане на експресивен ефект – често словосъчетанията представят цяла ситуация – този процес е доста добре изразен в английски, а в български има спорадични прояви (вж. по-долу): напр. *GEORGE* (Georgetown Environmentalists Organization against Rats, Garbage, and Emissions), *NOISE* (Neighbors Opposed to Irritating Sound Emissions), *Golf* (Gentlemen Only, Ladies Forbidden)³.

Данните от БНК сочат, че в съвременния ни език продължават да се образуват и двата основни типа съкращения: *графически* и *лексикални*. При последните отчетлив превес имат *акронимите* и *инициалите*, докато образуването на груповите съкращения е с по-ниска интензивност.

Анализът ни се основава върху корпус от над 300 единици лексикални и графически съкращения от БНК и на около 30 единици от неформалната писмена комуникация на ученици, събрани от авторката чрез метода на анкетирането от около 50 ученици от София във възрастовата граница 13 – 18 г. Лексикалните съкращения от БНК са подбирани по два основни критерия: висока *честота* – от над 500 срещания в корпуса, и степен на *значимост* и *устойчивост*. Примерите за съкращения от неформалната

писмена комуникация пък са подбирани по критериите *редовна употреба* и *степен на познатост* сред анкетираните.

С висока честота в БНК – както би могло да се очаква – се оказват съкращения на собствени имена на международни, държавни и обществени институции. Немалка част от по-новите абрeвиатури са отражение на синхронизирането на българския политически и обществен живот в контекста на ЕС.

Всички такива абрeвиатури, макар и значително по-рядко, се срещат и като разгърнати названия в писмените текстове. Превесът на съкратените названия от този тип в писмената и в устната реч е индикация, че носителите на езика нямат реакция срещу акронимите и инициалите и може определено да се каже, че те са станали елемент от нормата на книжовния език.

Макар да продължават да са свойствени за писмените текстове, които поначало се отличават с по-висока компресия на смисъла, лексикалните абрeвиатури все повече навлизат и в устната реч. От гледище на изходните словосъчетания, които ги пораждат, е необходимо да припомним, че в основата им са предимно синаптически съчетания, чието възникване е отражение на потребността да се структурират различни фрагменти от извънезиковата действителност по смисловата схема *род – вид – подвид*. Несъмнено си струва да добавим и наблюдението, направено в едно от първите българистични описания на абрeвиацията като словообразователен начин, че абрeвиатурите запълват по-долните нива на посочената смислова схема, доколкото равнището *род* се конкретизира обикновено с еднословни лексикални единици, чието (възможно) съкращаване би могло да доведе единствено до възникване на графически, но не и на лексикални съкращения (Мурдаров 1983: 108).

Жизнеността на абрeвиацията като процес се подкрепя и от нарастването на производните от тях. Струва си обаче да се отбележи, че са налице различни начини за образуване на такива производни, които са и обусловени от регистровата съотнесеност на текстовете. Присъщи пре-

димно на устната реч и на текстовете на печатните медии са синтетичните названия – съществителни и прилагателни от типа: *бесепар, гербаджия, депесар, дедесар, катаджия, сотаджия, сопче*⁴; *бесепарски, гербаджийски, депесарски* и др. под., които са с по-скоро негативна конотация. В писмените текстове, неутрални по характер, се предпочита аналитичният начин за назоваване на производни: *ДНК тест, ДДС номер, ИТ индустрия, ПВЦ дограма, ПДЧ плоскости* и др.

Както вече посочихме в началото при терминологичните уточнения, в български – макар и значително в по-слаба степен – се наблюдава и образуването на *бакроними*, т.е. на акроними с буквен и звуков състав, еднакъв с пълнозначни думи в езика – напр. *Еврика*, изписвано и като *ЕВРИКА* (калка на *EURECA*), както и образуваните на местна почва *ГЕРБ* и *ГОРД* и някои други. Както личи от примерите, при образуването на единици от този тип в рамките на формалната комуникация се търси лексема с позитивна конотация, която да се пренесе и върху съответния бакроним, а оттам – и върху новия денотат, обозначен с бакронима.

Що се отнася до образуването на нови групови съкращения от типа *лексикални съкращения*, през последните две десетилетия биха могли да се посочат следните особености. Структурният тип от две (и по-рядко три) начални части от пълнозначни лексеми: срв. напр. *генсек, профорг, райком, рабфак, диамат, истмат*, не е особено продуктивен. Изключение тук са съкращенията с начална част *Бул-* или крайна част *-ком* повечето от които са имена на стопански субекти: *БУЛСТАТ*, „*Булсатком*“, „*Булавто*“, „*Булдент*“, „*Булекопак*“, „*Евроком*“, „*Виваком*“.

При подтипа групови съкращения, съставени от една съкратена и една цяла дума, се забелязва доста по-висока продуктивност: срв. напр. *биоенерголечение, профдеятел, профсъюз, редколегия, спецотряд, спецчасти* и някои други. Най-активни в съвременната лексика измежду груповите съкращения от този тип при образуване на нови лексикални единици са тези със съкратена първа част *био-*, *евро-* и *еко-*, при които съкратената съставка функционира като префикс. Без съмнение нововъзникналите редици с тези съставки са отражение на съвременните общественно-политически реалности: *евробюрократ, евродепутат, евроизбори, еврокомисар, Европарламент, евросътрудничество, екоглоба, екогориво, екоданък, екодвижение, екотакса* и мн. др.

Струва си да припомним и словообразователния модел, появил се през последните 20 г., от типа инициално съкращение и нарицателно съществително, в който абривиатурата функционира като неизменяемо прилагателно: *ВИП персона, МВР шеф, НАТО генерал, ТВ програма, ХИВ инфекция* и др. (вж. и у Симеонова 2010).

От гледна точка на графичните реализации на абривиатурите заемки в такива съчетания може да се отбележи, че при някои се предпочита изписване на абривиатурата само на латиница – напр. при съчетанията с иници-

ала *US*: *US посланик, US правителство, US посолство: Новият US посланик проговори: България има авторитарно правителство, в БГ сплашават журналисти* (Светът днес: 03.01.2013), *Сноудън отново стресна US правителство на форум в Остин* (Фактор: 03.01.2013). Наблюденията ни сочат, че такива съчетания обаче са повече предпочитани в медийни заглавия, като вътре в текста *US* се разгръща с преводното си съответствие *американски*.

При други словосъчетания с първа съставка абрeвиатура заемка има конкуренция между изписването на кирилица и латиница. Такива са например *PR* и *ПР*, *VIP* и *ВИП*: „Бранд *ПР*“ *ЕООД* е изградила репутация на една от най-бързо развиващите се *ПР* агенции в България (вж. <http://www.murp.bg/company/445/>); *PRoPR* е бутикова *PR* Агенция, която осигурява високо професионални услуги в сферата на комуникациите и връзките с обществеността (вж. <http://pr-o-pr.com/>). По-особен статут като първа съставка на такива съчетания има особено активното съкращение *БГ*, което е транслитерация на кирилица на международно възприетото означение на страната ни като *BG* – то представя еднословно название, изписано по нетипичен за езика ни начин с две главни букви: *БГ депутати харчат 300 хил. за цветя и подаръци, в Англия – само 5200* (в. „168 часа“/15.02.2015).

Най-продуктивни понастоящем, както вече изтъкнахме, са лексикалните съкращения от първите букви на съставно название (акроними и инициали). Тези съкращения може да са възникнали на българска почва или пък да са калки: *БНБ, БВП, ИТ, ЕСФ, ЕЦБ* и мн. др. Значително по-малко са единиците, образувани от първите букви на названието в английски език и транслитерирани на кирилица: *НАСА, НАТО, ОЛАФ, ФАО, ЦЕРН, лазер, радар, юпи, джипи, джисем, есемес, пиар* и др., при които връзката с произвеждащото словосъчетание е изцяло заличена.

Не бива да се подминава и фактът, че някои абрeвиатури с широка известност и в миналото днес функционират вече като собствени имена на търговски марки: *ДЗИ, Банка ДСК*.

Като ново явление би могло да се отбележи и съкращаването на имена на институции, в състава на които личат и вторични собствени имена: напр. *Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“*, изписвано като *НБКМ*, и *Национално движение „Симеон Втори“*, което се съкращава като *НДСВ*.

Свойствена на редица съкращения, получени от първите букви на съставни собствени имена, е и омонимията. По правило обаче тя не създава проблем при разчитането и осмислянето им, доколкото такива абрeвиатури функционират в различни предметни области и следователно са контекстово различни: например *ССБ* се разгръща като: 1. *Софийска стокова борса*, 2. *Съюз на съдиите в България* и 3. *Съюз на слепите в България*.

Що се отнася до граматичните особености на лексикалните съкращения (акроними и инициали), те не се членуват в рамките на книжовната норма. Членуването им е свойствено за устни прояви, които определено биха могли да бъдат квалифицирани като просторечни (напр. *БНТ* – изговаряно като *бе-не-те-то*, и *ВиК* – съответно като *ве-и-ка-то*). В такива случаи по правило се използва членната форма за ср.р. ед.ч. При разгръщането им обаче все по-отчетливо личи стремежът да се членуват според общите правила в българския език: *Българска(та) стокова борса*, *Националния(т) осигурителен институт*. Изключение са случаите, когато членуването на разгрънатото название, от което е произлязла абревиатурата, може да доведе до промяна на смисъла: напр. *НБУ* се разгръща единствено нечленувано като *Нов български университет*, доколкото членуването на първата съставка на названието според общите правила води до промяна на смисъла – при членуването на словосъчетанието *Новия(т) български университет* се заличава признакът собствено име. Поради същите причини тук спадат и абревиатурите с първа съставка числително име: *ПЧМГ*, което винаги се разгръща нечленувано само като *Първа частна математическа гимназия*. Тук би могло да се добави – макар и малко встрани от темата, че съставните собствени имена, изградени от нарицателни, които стават основен източник за възникване на акроними и инициали, при разгръщането си „се държат“ или според произхода си от нарицателни, или според функцията си на собствени имена. Това води до нестабилност на нормата и създава напрежение при кодификацията, доколкото при част от тях все още превес взема генезисът им на нарицателни, а при други пък – функцията им на собствени. Така членуваната форма се закрепва при разгръщането на онези съставни собствени, при които езиковото съзнание отчита произхода им, и не се предпочита при тези, при които функцията им на собствени се осмисля като първостепенна.

Струва си да се отбележи, че редица съкращения, навлезли от английски, където принадлежат към инициалните абревиатури, доколкото в английски се произнасят по имената на буквите в състава им, в български имат поведението на акроними: *джиесем* (от GSM), *джипи* (GP), *джипис* (GPS). При тях в български се наблюдава висока степен на лексикализация предимно в медийните текстове: *Шофьор на линейка [...] карал с включен джиесем в едната ръка* (в. „Труд“/11.02.2015), *Поощряват с бонуси джипитата отличници* (news.bg, 13.01.2015).

За правописа на всички нови инициални съкращения е свойствено унифицираното им изписване с главни букви без оглед дали става въпрос за собствено име, или за словосъчетание с опора съществително нарицателно: *ИТ* (информационни технологии), *СИП* (свободно избираем предмет), *КТ* (компютърна томография), *КП* (клинична пътека), което е отразено и от съвременната правописна кодификация (вж. ОПР 2012: 73). Изцяло е изоставена практиката от миналото за писане на съкращения от този тип с

малка буква (срв. напр. *жп* и *тв*), чийто правопис се запазва по традиция. Засилена употреба на главна буква в противоречие с установените правописни правила се забелязва и при разгръщането на инициалните абрeвиатури, които са собствени имена, изградени от нарицателни, и изискват писане на главна буква само при първата съставка (вж. ОПР 2012: 41–42). Това важи особено при разгръщането на имената на институции. Неглижирането на кодифицираната правописна норма в тези случаи би могло да се обясни и с влиянието на изписването на инициалните съкращения като по-често срещани в сравнение с изписването на разгърнатите им съответствия, но и като стремеж чрез изписване на всяка от съставките с главна буква да се открие по-отчетливо, включително и чрез графични средства, значимостта на съветната институция, от една страна. От друга страна, тук отново влияе чужда правописна норма – в редица европейски езици при разгръщането на такива имена всичките им съставки се изписват с начална главна буква.

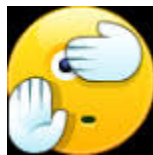
За високата активност и продуктивност на абрeвиацията като словообразователен процес в днешните езици свидетелства и т.нар. *texting* – изпращане на кратки текстови съобщения от точка до точка между абонати на мобилни оператори, ползващи мобилни приложения за кратки съобщения, чието начало е поставено с услугата SMS (Short Message Service) от края на 90-те години на миналия век. Постепенно тази неформална писмена комуникация се разраства с развитието на редица мобилни приложения: Messenger, WhatsApp, Viber и др., които предлагат и емотикони за предаване на определени настроения и така подпомагат използването на писмения език като игра, изразяваща се в целенасочено нарушаване на езикови правила – правописни, граматични, пунктуационни, за да се постигне определен ефект. Този процес е ясно изразен в английски, за което има и специални изследвания (вж. Varon 2008; Crystal 2008). Според Дейвид Кристъл най-разпространената представа за текстинга като явление на 21. век е, че това е „графичен стил, пълен със съкращения и девиантни употреби на езика, използван от младото поколение, което не се съобразява с езиковия стандарт“ (Crystal 2008: 7). В своето изследване на явлениято в рамките на Обединеното кралство обаче авторът изяснява, че съкращенията в кратките текстови съобщения са едва 10% от целия текст. Очевидно използващите такива графични съкращения в бързата писмена комуникация си дават сметка, че от първостепенна важност е да се запази информативността на текста. В този смисъл авторът посочва, че текстингът като разновидност на писмената комуникация не води до неграмотност, а напротив – развива и поддържа писмените умения като цяло, доколкото адекватното предаване на информация изисква и изписване на огромната част от думите според установения им правопис, за да се защити смисълът на текста.

Според други наблюдения обаче *текстингът* е сериозно препятствие пред усвояването на писмените правила на стандартния език, доколкото

най-масово го използват учениците от средния курс, когато се усвоява тъкмо основният корпус от правилата на писмения език. Обикновено реакциите на неспециалистите към текстинга са крайно отрицателни – в явлението се вижда една от проявите на неграмотност и на профаниране на писмения език, като се изказват опасения, че това води до неговата деструкция. Такива оценки несъмнено са пресилени и са плод от преекспонирането на символните функции на кодифицирания книжовен език. По-обективна е нагласата на специалистите, доколкото редица такива съкращения вече са включени и в OED (вж. <http://www.oed.com/>) с различни стилистични бележки.

По данни от проведените анкети сред столични ученици като по-редовно използвани в неформалната писмена комуникация на български могат да се посочат някои образувани на местна почва графични съкращения, като: *нз* (*не знам*), *кп* (*какво правиш*), *одз* (*откъде да знам*), *ест* (*естествено*), *здр* (*здравей*), *дск* (*даскало*), *кс* (*как си*), *мс* (*мерси*), *нп* (*няма проблем*), *к* (*ОК*), *нб* (*нищо*), *Чек* (*чакай малко*). За разлика от абривиатурите в официалната сфера, които са образувани основно от именни словосъчетания, в неформалната комуникация присъстват и съкращения на съчетания от различни части на речта, имащи характер на изречения.

Прави впечатление, че най-разпространените в английски съкращения от типа на *OMG* (*Oh, My God*), *BRB* (*Be right back*), *BTW* (*By the way*) *BFF* (*best friends forever*), *TMI* (*too much information*) в българската неформална писмена комуникация се предават транскрибирани на кирилица *ОМГ* (*за OMG*), *бтв* (*за BTW*), *брб* (*за BRB*), *ТМИ* (*за TMI*) *ТНК* (*за thanks*), *фб* (*за FB – Facebook*) *гл* (*good luck*), *фр* (*friend*), *бфф* (*за BFF*).

При съкращаването в неформалната си комуникация в интернет учениците предпочитат изписването на използваните графически съкращения с малки букви без задължителната според правописните правила точка. Запитани защо не предават в оригиналната им графика използваните от английски съкращения, анкетиранияте отговарят, че си пишат на кирилица и затова просто не желаят да сменят клавиатурата. Това пък е свидетелство, че и в неофициалната писмена комуникация кирилицата си остава предпочитана. Смятаме обаче, че процесът на използване на абривиатури в текстинга на български език все още не е набрал достатъчно скорост, за да

бъде описан в пълнота и да може да се правят някакви по-съществени изводи.

Необходимостта от баланс между стремежа за бързо писане и адекватно предаване на информацията всъщност води до спазване на основната част от корпуса с правописни правила, чиято функция е съхранението на смисъла на писмения текст. Някои от участвалите в анкетата български ученици също признаха, че когато са злоупотребявали със съкращенията, за да напишат нещо много бързо, им се е налагало да пренаписват съобщението, тъй като е оставало неразбираемо за адресата.

В заключение бихме могли да обобщим, че словообразователният процес *абрeвиация* в българския език продължава да е доста активен и през първите две десетилетия на 21. век. Това се изразява най-вече в образуването на нови *лексикални съкращения* в границите на книжовния език – предимно *инициали* и *акроними*, както и на *групови съкращения* от подтипа само с първа съкратена съставка. По-слабо продуктивен е процесът при образуването на нови групови съкращения с две съкратени съставки – той е ограничен до такива предпочитани съкратени съставки като *бул-* и *-ком*. Нови графически съкращения се създават единствено в рамките на неформалната комуникация (текстинг). В рамките на официалната комуникация на съкращаване подлежат само именни названия, докато в неформалната комуникация има случаи на съкращаване на съчетания от различни части на речта.

Що се отнася до графичния облик на съкращенията заемки в българския език – и в официалната и в неофициалната комуникация, се предпочита изписването им на кирилица.

При разгръщането на инициалните съкращения, които са собствени имена, изградени изцяло от нарицателни, се забелязва тенденция към изписването на всяка от съставките им с главна буква.

БЕЛЕЖКИ

¹. Появата на термина *акроним* се отнася към 40-те години на миналия век във връзка със засилената употреба на съкращения от този тип и следва модела на десигнати като *синоними*, *антоними*, *омоними* и *пароними*, за да означа още един тип системност в лексиката.

². Лазер (LASER – Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation); радар (Radio Detection and Ranging).

³. Примерите за бакроними са взети от <http://grammar.about.com/od/ab/g/Backronym.htm>.

⁴. Ученик със специални образователни потребности – от СОП.

ЛИТЕРАТУРА

Крумова, Чоролеева 1982: *Крумова, Л., М. Чоролеева*. Съкращаването и съкращенията в българския език. София, Изд. на БАН.

Мурдаров 1983: *Мурдаров, В.* Съвременни словообразователни процеси. Очерк върху българското словообразуване. София, Наука и изкуство.

ОПР 2012: *Официален правописен речник на българския език.* София, Просвета.

Симеонова 2010: *Симеонова, К.* Абревиацията като активен терминообразователен модел в съвременната българска политическа терминология. <http://www.tksi.org/SUB/papers/3-1/3-1-10.pdf>

BARON N. 2008: Always on: Language in an Online and Mobile World.

CRYSTAL D. 2008. Txtng: the gr8 db8. Oxford, Oxford University Press. <http://www.langsci.ucl.ac.uk/home/robyn/pdf/Crystal-David-Review-Oct-08.pdf>

HISKEY, D. 2010. What a Backronym Is. <http://www.todayifoundout.com/index.php/2010/02/what-a-backronym-is/>

HISKEY, D. 2012. The Difference between an Acronym and an Initialism <http://www.todayifoundout.com/index.php/2012/05/the-difference-between-an-acronym-and-an-initialism/>

ИЗТОЧНИЦИ

Български национален корпус: <http://dcl.bas.bg/bulnc/>

Светът днес/Worldtoday, 2013: <http://worldtodaybg.com/2013/01/03>

В. „Труд“, 11.02.2015: <http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=4593349>

Фактор: <http://www.faktor.bg/niovini/svjat/17408-snoudan-otnovno-vzrivi-uspravitelstvo-na-forum-v-ostin.html%7D>

Dictionary.com. 2015: <http://dictionary.reference.com/help/faq/language/t08.html>

<http://grammar.about.com/od/ab/g/Backronym.htm>

Online Ethymology Dictionary: <http://www.etymonline.com/index.php?term=acronym>

News.bg, 13.01.2015: http://news.ibox.bg/news/id_221882731

OED: *Oxford English Dictionary.* <http://www.oed.com/>

Списък на стоте най-често срещани инициални съкращения според данни от БНК

1.	ООД	164799	Дружество с ограничена отговорност
2.	ЕИО	94397	Европейската икономическа общност
3.	ГПК	46652	Граждански процесуален кодекс
4.	НАТО	45145	Организация на Северноатлантическия договор (англ. North Atlantic Treaty Organization)
5.	ООН	40971	Организация на обединените нации
6.	ЦСКА	29676	Централен спортен клуб на армията
7.	ЗЮЛНЦ	28577	Закон за юридическите лица с нестопанска цел

8.	ЕГН	26218	Единен граждански номер
9.	МВФ	15166	Международен валутен фонд
10.	ОДС	11363	Обединени демократични сили – не съществува вече
11.	АФП	10512	Агенция Франс Прес (на френски: <i>Agence France-Presse</i> ; съкратено: <i>AFP</i>)
12.	СЕМ	9148	Съвет за електронни медии
13.	ДАНС	9137	Държавна агенция „Национална сигурност“
14.	БКП	9077	Българска комунистическа партия
15.	БНР	9056	Българско национално радио
16.	УЕФА	8612	UEFA – Union of European Football Associations (Съюз на европейските футболни асоциации)
17.	НАП	8380	Национална агенция по приходите
18.	ДСК	6714	1. Банка ДСК; 2. Държавен санитарен контрол
19.	ЗМСМА	5788	Закон за местното самоуправление и местната администрация
20.	КЗК	4568	Комисия за защита на конкуренцията
21.	ПУП	3996	Подробни устройствени планове
22.	ОББ	3839	Обединена българска банка
23.	НСИ	3776	Национален статистически институт
24.	ШИС	3744	Шенгенската информационна система
25.	ЕЕС	3736	Електроенергийна система
26.	УНСС	3694	Университет за национално и световно стопанство
27.	ЦИК	3502	Централна изборителна комисия
28.	ИСПА	3418	От ISPA – Инструмент за структурна политика за предприсъединяване
29.	ДПА	3322	1. Демократическа партия на албанците 2. Германска информационна агенция ДПА
30.	МОСВ	3200	Министерство на околната среда и водите
31.	ОСП	3111	Обща селскостопанска политика на ЕС
32.	БДС	3102	Български държавен стандарт

33.	ГКПП	3055	Граничен контролно-пропускателен пункт
34.	БМВ	3020	Транслитерация на BMW – Баварски моторни заводи АД, БМВ (нем. Bayerische Motoren Werke)
35.	МОК	2948	Международен олимпийски комитет
36.	НПО	2901	Неправителствена организация
37.	НВМС	2818	Национална ветеринарномедицинска служба
38.	ОСТ	2687	Отвъдморски страни и територии
39.	САС	2646	Софийски апелативен съд
40.	СДП	2634	Социалдемократическа партия
41.	НСС	2481	1. Национална следствена служба 2. Национални счетоводни стандарти 3. Националният съвет за саморегулация (НСС)
42.	ЮНМИК	2461	UNMIK – United Nations Interim Administration Mission in Kosovo
43.	НТВ	2377	Нова телевизия
44.	КФОР	2361	Kosovo Force (KFOR)
45.	ООП	2355	Организация за освобождение на Палестина
46.	ППЗНП	2311	Правилник за прилагане на Закона за народната просвета
47.	НЦБ	2262	Национални централни банки (НЦБ); Национално централно бюро НЦБ – Интерпол
48.	ХИВ	2258	ХИВ (от английското HIV – Human Immunodeficiency Virus, „човешки имунодефицитен вирус“)
49.	ПВР	2209	правосъдие и вътрешни работи
50.	СДВР	2176	Столична дирекция на вътрешните работи
51.	ОЛАФ	2133	OLAF – Европейска служба за борба с измамите
52.	НСО	2092	Национална служба за охрана
53.	ЕОБХ	2042	Европейски орган за безопасност на храните
54.	ДОИ	1990	Държавни образователни изисквания
55.	ФРГ	1964	Федерална република Германия

56.	ПрП	1894	Профилирана подготовка
57.	МБАЛ	1884	Многопрофилна болница за активно лечение
58.	ЦДГ	1880	Целодневна детска градина
59.	БЛС	1795	Български лекарски съюз
60.	НСРТ	1782	Националният съвет за радио и телевизия (НСРТ) – правопреемник СЕМ – Съвет за електронни медии
61.	ПФИ	1748	Парично-финансови институции
62.	ГД ГВА	1743	Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“
63.	БОК	1740	Български олимпийски комитет
64.	ЗДДС	1716	Закон за данъка върху добавената стойност
65.	БХК	1706	Български хелзинкски комитет
66.	ЕСФ	1694	Европейски социален фонд
67.	БНС	1669	Български национален съюз
68.	ХЕИ	1637	Регионални здравни инспекции – РЗИ (бивши ХЕИ)
69.	МТСП	1571	Министерство на труда и социалната политика
70.	ФАО	1541	Организация за прехрана и земеделие; Food and Agriculture Organization
71.	ЗКПО	1513	Закон за корпоративното подоходно облагане
72.	СИП	1506	Свободно избираем предмет
73.	ТКЗС	1487	Трудово-кооперативни земеделски стопанства
74.	ЗЗК	1448	Закон за защита на конкуренцията
75.	МИА	1433	Македонска информационна агенция
76.	БЧК	1421	Български червен кръст
77.	МДГОВ	1401	Максимално допустими граници на остатъчни вещества
78.	КВС	1348	Карта на възстановената собственост
79.	ПБС	1324	Пожарна безопасност и спасяване
80.	РИА	1324	Руска информационна агенция
81.	НИМ	1283	Национален исторически музей
82.	ЕСЦБ	1170	Европейска система на централните банки
83.	НСА	1164	Националната спортна академия
84.	ПРСР	1163	Програма за развитие на селските

			райони
85.	ХРТ	1160	HRT (Hormone Replacement Therapy) ???
86.	ИКАО	1155	Международна организация за гражданска авиация или <i>ИКАО</i> на английски: International Civil Aviation Organization, <i>ICAO</i>
87.	ОНС	1153	
88.	ЗСВ	1130	Закон за съдебната власт
89.	БСМ	1121	Българска социалистическа младеж
90.	БАФТА	1055	Британска академия за филмово и телевизионно изкуство
91.	ДНСК	1046	Дирекция за национален строителен контрол
92.	РЗП	1036	Разгъната застроена площ
93.	АНС	1005	Агенция за национална сигурност на САЩ
94.	МЗГ	994	Министерство на земеделието и храните
95.	ПСВ	972	Първа световна война
96.	БЛП	965	Базов лихвен процент
97.	ЗЕС	946	1. Закон за електронните съобщения; 2. Западноевропейски съюз
98.	УМБАЛ	942	Университетска многопрофилна болница за активно лечение
99.	БАИТ	895	Българска асоциация по информационни технологии
100.	ЗМВР	863	Закон за Министерството на вътрешните работи

✉ Доц. д-р Руска Станчева

Секция за съвременен български език

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

ruskas@abv.bg

✉ Assoc. Prof. Ruska Stancheva, PhD

Department of Modern Bulgarian Language

Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

52 Shipchenski prohod, Bl. 17, Sofia 1113, Bulgaria

ruskas@abv.bg